

Soạn Bài Chí Phèo Phần 2 (Nam Cao)

Tóm tắt

Chí Phèo vốn không cha không mẹ, được dân làng truyền tay nhau nuôi lớn. Rồi đến làm canh điền cho nhà Bá Kiến. Bá Kiến ghen tuông nên đã đẩy anh vào tù. Bảy tám năm sau, Chí ra tù và trở về làng với bộ dạng của một tên lưu manh. Hắn chuyên uống rượu, rạch mặt ăn vạ. Cả làng lánh xa hắn, Chí bị Bá Kiến lợi dụng thành công cụ cho hắn.

Chí gặp Thị Nở, hai người ăn nằm với nhau. Chí tỉnh rượu rồi ốm, được Thị Nở chăm sóc. Bát cháo hành và những cử chỉ chân thật của Thị Nở đã làm sống dậy khát vọng sống cuộc đời lương thiện của Chí. Nhưng bà cô Thị Nở ngăn cấm. Chí tuyệt vọng khi bị Thị Nở từ chối. Anh xách dao đến nhà Bá Kiến đòi lương thiện. Anh đâm chết Bá Kiến và tự vẫn.

Bố cục

- Phần 1 (từ đầu ... "mau lên"): Chí Phèo từ lúc sinh ra tới khi biến thành quỷ dữ làng Vũ Đại

- Phần 2 (còn lại): khát vọng hoàn lương của Chí và bị kịch bị cự tuyệt quyền làm người

Câu 1 (trang 155 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Tác giả vào chuyện độc đáo, mang ý nghĩa sâu sắc từ tiếng chửi của Chí Phèo

+ Chí Phèo vừa đi vừa chửi, nhưng điều lạ lùng là không có người chửi và người nghe hẳn chửi

+ Lời chửi của Chí nghe ghê gớm: chửi đời, chửi trời, đất, chửi làng Vũ Đại

- Tiếng chửi là phản ứng của Chí với toàn bộ cuộc đời

+ Bộc lộ nội tâm của người bất mãn ý thức được con người ít nhiều ý thức được mình bị gạt ra khỏi xã hội loài người

+ Tiếng chửi thâm hại khi mà “đáp lại lời hắn chỉ có lũ chó cắn xôn xao trong xóm”

⇒ Tình cảnh xót xa của người nông dân bị tha hóa, đơn độc

Câu 2 (trang 145 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Cuộc đời Chí có bước ngoặt khi gặp Thị Nở:

+ Ban đầu Chí gặp Thi và bị hấp dẫn đơn giản vì Chí là thằng say “ngựa ngáy” thịt da, hai người ân ái với nhau. Sau đó, Chí đau bụng rồi Thi dìu Chí vào nhà tìm manh chiếu rách đắp cho Chí

+ Chí tỉnh dậy sáng hôm sau và cảm thấy lòng “bâng khuâng”, “mơ hồ buồn” khi nghe thấy âm thanh quen thuộc của sự sống

- Ý nghĩa trong cuộc gặp Chí Phèo- Thi Nở:

+ Đó là những giây phút Chí được trở lại “làm người”, mong được sống hạnh phúc

+ Sự săn sóc, quan tâm của người đàn bà xấu xí, khốn khổ khơi dậy bản chất lương thiện vốn bị chèn ép từ lâu trong con người Chí

+ Tác giả thể hiện được tư tưởng nhân đạo sâu sắc của mình đối với hình tượng người nông dân bị tha hóa khi sáng tạo ra chi tiết gặp gỡ của Chí Phèo với Thi Nở

+ Giúp Chí tỉnh táo nhìn lại cuộc đời trong quá khứ, hiện tại, tương lai, ước mơ có gia đình nhỏ, với cuộc sống giản dị

+ Chí ý thức được sự cô độc, bất hạnh của đời mình, và khát khao được sống cuộc đời của con người

Câu 3 (trang 145 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Chí mong Thi trở thành chiếc cầu nối cho Chí hòa nhập với mọi người, chấm dứt đoạn đời thú vật để sống đúng với kiếp người.

- Thi Nở từ chối Chí phèo do lời nói của bà cô thi, kiên quyết ngăn cản mối tình này:

+ Thi trút tất cả những lời cay độc lên Chí Phèo đang khát khao lương thiện, chờ được làm hòa với mọi người

- Tâm trạng của Chí diễn biến phức tạp: thức tỉnh- hy vọng- thất vọng, đau xót- phẫn uất- tuyệt vọng

+ Chí rơi vào tuyệt vọng khi thâm thía bị kích thích sinh ra là người nhưng không được làm người.

+ Chí càng uống rượu càng tỉnh, Chí khóc rưng rức và ý thức được tội ác của kẻ cướp đi của mình cả bộ mặt và hồn người. Tiếng khóc của Chí là khóc thương cho thân phận.

+ Khi lòng sôi sục Chí đâm chết Bá Kiến và tự kết liễu đời mình

⇒ Chí tuyệt vọng trước bị kích bị cự tuyệt ước muốn làm người, nên đã kết liễu bản thân và kẻ thù. Cái chết của Chí có tác dụng tố cáo xã hội thực dân nửa phong kiến đẩy người nông dân lương thiện vào đường cùng, lưu manh hóa họ, đẩy họ vào chỗ chết

Câu 4 (trang 145 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Nghệ thuật điển hình hóa nhân vật của Nam Cao:

+ Chí Phèo là hiện tượng có tính quy luật trong xã hội đương thời của tình trạng bị đè nén, áp bức trước CM tháng Tám

+ Người lao động bị lưu manh hóa, từ những nhân vật hiền lành trở nên mất nhân tính

+ Tâm lý nhân vật được miêu tả sắc sảo, tinh tế, đi sâu vào bóc lột nội tâm diễn tả những chuyển biến phức tạp trong cuộc sống

+ Xây dựng thành công nhân vật Chí Phèo bị tha hóa, bị xã hội ruồng bỏ, tác giả muốn thể hiện tư tưởng nhân đạo sâu sắc, tấm lòng yêu thương, trân trọng con người khốn khổ

+ Chí Phèo là nhân vật hiện lên sắc nét, vừa có ý nghĩa tiêu biểu, vừa hết sức sinh động, có trạng thái tâm lý phức tạp.

Câu 5 (trang 145 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Ngôn ngữ trong tác phẩm sống động, điêu luyện, nghệ thuật, gắn với lời ăn tiếng nói hằng ngày

+ Giọng điệu của nhà văn biến hóa, đan xen lẫn nhau

+ Nhà văn có khả năng hòa nhập nhiều vai, chuyển đổi điểm nhìn của tác giả, trần thuật

+ Sự am hiểu về ngôn ngữ sống một cách chung chung, nắm vững dạng thức sống của từng loại ngôn ngữ

+ Tác giả sử dụng ngôn ngữ có cả khẩu khí, cú pháp lẫn “phong cách học” cả lối tu từ học của nó nữa.

Câu 6 (trang 145 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Tư tưởng nhân đạo của Nam Cao trong truyện ngắn này mới mẻ, sâu sắc:

- Phát hiện và miêu tả phẩm chất tốt đẹp của người lao động ngay khi họ bị xã hội tàn ác cướp mất bộ mặt, linh hồn người

- Ca ngợi phẩm chất tốt đẹp, bản chất thiên lương của con người

Tư tưởng nhân đạo của Nam Cao có những nét mới và sâu sắc riêng.

Luyện tập

Bài 1 (Trang 156 sgk ngữ văn 11 tập 1)

“Văn chương không cần đến người thợ khéo tay, làm theo một vài kiểu mẫu đưa cho... những gì chưa từng có”

- Ý kiến trên khẳng định yêu cầu quan trọng của tác phẩm nghệ thuật và nghệ sĩ đó là sáng tạo, khơi nguồn những cái mới

- Tác giả phản ánh đúng bản chất của nghệ thuật, được nhiều người thừa nhận, diễn đạt theo những cách khác nhau.

- Tác giả sử dụng biện pháp so sánh để diễn tả nhiệm vụ, bản chất cơ bản của văn chương. Soi tỏ vào sự nghiệp sáng tác của Nam Cao

- Những tác phẩm của ông là minh chứng rõ rệt nhất cho triết lý đó.

+ Tác phẩm viết về người nông dân ông đi theo lối riêng, khám phá sự tha hóa của những con người bị dồn tới đường cùng trở thành lưu manh

+ Con đường sáng tác của Nam Cao là con đường của người không bao giờ muốn lặp lại mình

Bài 2 (trang 156 sgk ngữ văn 11 tập 1)

Tác phẩm Chí Phèo được coi là kiệt tác của nền văn xuôi Việt Nam hiện đại:

- Hệ giá trị tư tưởng sâu sắc, độc đáo, mới mẻ

- Nam Cao là bậc thầy về ngôn ngữ, cách xây dựng nhân vật, lối kết cấu, xây dựng cốt truyện

- Giá trị nhân đạo còn tồn tại mãi về sau, làm nên tên tuổi của nhà văn có trái tim nhân hậu, Nam Cao.